

Adaptation of Green-blue economy community in The Age of Global warming: A Case study of Mairood Sub-district, Klongyai District, In Trat Province

Olarn Thinbangtieo

Assistant Professor, Faculty of Political Science and Law, Burapha University

Abstract

The objective of this study is to examine the change, adaptation and model creation of green-blue economy community in the age of global in Mairood Sub-district, Klongyai District, Trat Province. This study employed a historical research method.

The result from the first objective showed that Mairood Sub-district has gone through four periods of changes, i.e., the settlement period, the commercial junk boat period, the commercial fishery period, and the global warming period. In the global warming period, the locals had faced with several societal and economic difficulties: change of weather, rising temperature, ocean acidification, coastal erosion, and decreasing biological variety.

The result from the second objective showed that the community adaptation was done through several activities: i.e., the association of local activities for welfare creation and economic stability, the promotion of tourism, the creation of food security, the renovation of housing and local buildings, and the introduction of waste separation. There was also the regeneration of the natural resources in a mangrove forest for aquaculture nursery by making a sub-district social contract that prohibited tree logging in the mangrove forest.

The result from the third objective, which was about the formulation of adaptation model based on community's experience and the current situation, showed that, for successful adaptation in the age of global warming, green-blue economy communities need to: strengthen their economic, societal, and environmental activities; create green blue innovation; design new activities that strengthen their communities. Future green-blue economy communities should have the endurance for changing climate, promote social equality based on the fundamental democracy, and have economic and societal activities that are safe from the global warming effect.

Keywords: adaptation of green-blue economy community, global warming, Trat Province

การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกร้อน
: กรณีศึกษา ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด¹

โอพาร ถินบางเตี้ย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจศาสตร์ คณะธุรกิจศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกร้อน: กรณีศึกษา ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และสร้างตัวแบบของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน ในบริบทของตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ท่ามกลางกระแสโลกร้อน โดยเน้นการศึกษาวิจัยแบบคุณภาพเชิงประวัติศาสตร์ ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ตำบลไม้รูด ผ่านการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 4 ยุค คือ ยุคลงหลักปักฐาน, ยุคการค้าเรือสำเภา, ยุคประมงแบบพาณิช, และในยุคของสภาวะโลกร้อน ซึ่งชาวบ้านในแต่ละยุคผ่านการปรับตัวมาถึงยุคที่สภาวะโลกร้อนนั้นเป็นสภาวะที่มีความซับซ้อนและกระทบต่อวิถีชีวิตรทางเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิที่สูงขึ้น ความเป็นกรดของน้ำท่าเด การกัดเซาะชายฝั่ง ความหลากรarityทางชีวภาพลดลง เป็นต้น ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การปรับตัวของชาวบ้านชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน ในบริบทของตำบลไม้รูดคือ การรวมกลุ่มกิจกรรม ในชุมชนเพื่อสร้างสวัสดิการและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การปรับรูปทรงบ้านและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในชุมชน และการคัดแยกขยะเพื่อจัดการปัญหาขยะ ตลอดจนการพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันได้แก่ป่าชายเลน เพื่อใช้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็กโดยจัดทำเป็นสัญญาประชากรร่วมกันในตำบลเพื่อสร้างข้อตกลงการห้ามตัดไม้ในป่าชายเลน, ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ การสร้างตัวแบบการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงินนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากประสบการณ์เชี่ยว-น้ำเงินของชุมชนซึ่งมีมาแล้วในระดับหนึ่งกับสถานการณ์ในปัจจุบันว่า รูปแบบการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน ท่ามกลางสภาวะโลกร้อนนั้นจะต้องมีการสร้างความเข้มแข็ง ให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม การสร้างวัตถุธรรมสีเชี่ยว-น้ำเงิน และการออกแบบกิจกรรมใหม่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สำหรับภาพลักษณ์เศรษฐกิจสีเชี่ยว-น้ำเงินของชุมชนในอนาคต เศรษฐกิจสีเชี่ยว-น้ำเงินที่มีความคงทนต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ มีความสมอภาคทางสังคม บนฐานของประชาธิปไตย รักหล้า และมีเศรษฐกิจสังคมชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากผลกระทบของสภาวะโลกร้อน

คำสำคัญ: การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยว-น้ำเงิน กระแสโลกร้อน จังหวัดตราด

¹ งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยคณรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กันยายน 2559

1. ที่มาและความสำคัญของปัลพูด

ในปัจจุบันนอกจากปัญหาทางเศรษฐกิจ แล้ว ภัยโลกร้อน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกสังคมต้องเผชิญ เนื่องจากภัยโลกร้อนนั้นส่งผลกระทบต่อประชากรในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่ง สาเหตุที่สำคัญของปัญหาดังกล่าว ก็คือ ผลพวงจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) สู่ชั้นบรรยากาศเกินกว่าศักยภาพที่จะรองรับได้ สถานการณ์เข่น้ำทำให้ความร้อนจากแสงอาทิตย์ที่ส่องลงมาบังผิวโลกไม่สามารถบายອอกสู่ชั้นนอกได้จึงเกิดการกักเก็บความร้อนอันเป็นผลให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้น (มี สรรพ ขาวสอดและกอบก烙 รายงานการ, 2553, หน้า 7)

ผลของอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบ呢เวคและสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในระบบ呢เวค เช่น การละลายของภูเขาน้ำแข็งขนาดใหญ่ การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลและมหาสมุทร ความผันแปรของสภาพภูมิอากาศ การเกิดพายุและภัยธรรมชาติที่นับวันจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เป็นต้น กล่าวได้ว่าความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการผลิตในภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ การดั้งเดิมและภาระทางเศรษฐกิจของประเทศ

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ดังกล่าวมีส่วนส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อผู้คนที่อยู่ในชุมชนเกษตรกรรมโดยเฉพาะชุมชนชายฝั่งทะเล ซึ่งมีลักษณะร่วมของชุมชนคือ เป็นชุมชนเกษตรกรรม และประกอบอาชีพประมง จึงเป็นชุมชนในลักษณะของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ที่ผู้คนในอดีตต้องประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม อันได้แก่การขยายตัวของทุนนิยมจากส่วนกลาง การเข้ามาของลักษณะริบิโภคภัย ซึ่งทำให้ชุมชนเหล่านี้ประสบปัญหา และต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าว เมื่อมาพิจารณาถึงสภาวะโลกร้อนนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่ออาชีวิชชาต เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศทำให้ชุมชนเหล่านี้ได้รับผลกระทบต่อเสถียรภาพของความมั่นคงทางอาหาร และผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพิงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นสภาวะโลกร้อนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความซับซ้อน และเป็นสถานการณ์สำคัญในปัจจุบันที่ชุมชนเหล่านี้จะต้องรับมือ ต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าว (M .Adi Khan, 2011)

เมื่อมหาวิเคราะห์สถานการณ์ในประเทศไทยในยุคของสภาวะโลกร้อนก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนต่างๆ ในประเทศไทยตามภูมิภาคต่างๆ ทั้งในเรื่องของอุณหภูมิที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ผลกระทบของสภาวะโลกร้อนนั้นมีผลต่อคนในทุกๆ กลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจน คนในชนบทหรือในเมือง จากการศึกษาพบว่าผลกระทบที่ไทยจะได้รับจากสภาวะโลกร้อนนั้นมีอยู่ 2 ประดิ่นใหญ่ๆ ที่สำคัญที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โลกได้แก่ (ชัยนันต์ ตันติสัสดาการ และคณะ, 2553)

1. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Parameters or Physical Change) เช่น ความแห้งแล้ง น้ำท่วม อุณหภูมิ น้ำท่วม การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล สภาวะอากาศ รุนแรงต่าง ๆ เป็นต้น

2. ผลกระทบจากข้อตกลงต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้ไปทำความตกลงกับนานาประเทศเพื่อร่วมมือกับประชาคมโลกในการลดสภาพอากาศร้อนและลดการสูญเสียจากผลกระทบ

กล่าวได้ว่าการปรับตัวต่อสภาวะโลกร้อนของประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาที่มีความสับสนมากขึ้น เนื่องจากสภาวะโลกร้อน ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ในหลายด้าน เพื่อที่จะสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ โดยองค์ความรู้ที่จะสามารถนำมาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โลกร้อนนี้ในปัจจุบัน พบร่วมมือองค์ความรู้ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการชุมชนได้แก่ แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว ที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ได้นำมาใช้ในการจัดการหน่วยงานของตนเอง รวมถึงมีการร่างนโยบาย ในการจัดทำเป็น “ร่างแผนแม่บทของรัฐ การเปลี่ยนแปลงภูมิภาค” เป็นแผนระยะยาว 37 ปี (ค.ศ. 2013- 2050) และ “ร่างยุทธศาสตร์การเดิมพืชที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” (Green Growth) ซึ่งเป็นแผนของการพัฒนาที่อยู่บนฐานของความยั่งยืน ในการ พัฒนาที่จะให้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สิทธิ公民 ที่จะก่อให้เกิดความเสียและก้าวสู่การเป็นนิรเมจนาที่จะไม่

ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนเกิดความเสื่อมโทรม การเสียสมดุลในการครองชีพ ตลอดจนสนับสนุนวิถีชีวิตของประชาชนในทุกสาขาวิชาการผลิต รวมถึงการพยาบาลที่จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคม คาร์บอนต่ำ

ในขณะเดียวกันในชุมชนต่าง ๆ ในประเทศไทยที่หันกลับไปบนวิถีของความเป็นสีเขียว ในการกลับไปให้ความสำคัญกับการพึ่งพิงธรรมชาติ จากการศึกษางานวิจัยที่ได้ทำเกี่ยวกับชุมชนเศรษฐกิจสีเขียวในประเทศไทยนั้นพบว่า มีการศึกษาชุมชน โดยใช้มิติเศรษฐกิจสีเขียวมาเป็นกรอบในการศึกษาได้แก่ ในงานวิจัยของปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง เศรษฐกิจสีเขียวของชุมชนภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีชุมชนบ้านนาอิสาน จังหวัดฉะเชิงเทรา และชุมชนบางสะแก่ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้มิติของแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวในการวิเคราะห์ งานวิจัยชิ้นนี้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรม รูปแบบ การจัดการที่ชุมชนพยาบาลสร้างขึ้นนั้นกับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว และเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างในการจัดการชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวของชุมชนทั้งสอง รวมถึงการสร้างตัวแบบการปรับตัวเพื่อเป็นข้อเสนอให้กับชุมชนในการนำไปใช้กับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ, 2557)

อย่างไรก็ตามการศึกษาในมุมมองของชุมชนสีเขียวยังขาดมิติของการศึกษาในชุมชนชายฝั่งทะเลที่มีลักษณะร่วมของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียวน้ำเงิน ที่เป็นชุมชนที่ต้องพึ่งพาทั้งทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ใน การ ดำเนิน ชีวิต ชาวบ้าน ใน ชุมชน เหล่านี้ ส่วนใหญ่ จะ ประกอบอาชีพ ทำ ประมง และ เกษตรกรรม (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ, 2557) ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสภาพโลกร้อน โดยจาก การศึกษาพบว่าลักษณะของเศรษฐกิจในชายฝั่งทะเลคือตัวชี้วัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทางบก และทางทะเล ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นจุดร่วมที่สำคัญของชุมชนในรูปแบบของเศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงิน ที่ดำเนินวิถีชีวิต พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากสภาพพื้นที่ในชายฝั่งทะเล ตะวันออกมีลักษณะเป็นทิวเขา ที่ราก และพื้นที่ชายฝั่งทะเล จึงทำให้มีความหลากหลายของทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการติดต่อกับชุมชนภายนอกได้โดยการเดินเรือในอดีต ทำให้เดินทางน้ำมีสถานะเป็นเมืองท่าของไทย สามารถขนถ่ายสินค้าได้อย่างสะดวกทางเรือ จากชายฝั่งทะเลเดินทางไปยังเมืองและภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย จากรุงเทพฯ ผ่านบางปะกง บางปลาสร้อย บางละมุง บางพระ ระยอง จันทบุรี ประสาร ตราด และกาฬสินธุ์ ในอดีตชาวบ้านในบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกประกอบอาชีพเศรษฐกิจแบบบังชีพที่มีการทำประมงชายฝั่ง การทำงานในถูกๆ ทำงาน และการทำของป้าขาย (ภารดี มหาชันธ์, 2554, เรืองวิทย์ ; ลีมปนาท, 2546)

ตำบลไม้รุด จังหวัดตราด เป็นชุมชนหนึ่งของชุมชนชายฝั่งทะเลตะวันออกที่สะท้อนลักษณะของชุมชนที่มีรูปแบบของเศรษฐกิจแบบเขียว-น้ำเงินได้เป็นอย่างดีคือ มีสภาพพื้นที่ติดชายทะเลทำประมง และประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยในอดีตกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนที่ดำเนินวิถีชีวิต พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ของชุมชน โดยตำบลไม้รุดเดิมเป็นตำบลคลอใบหญ้า และได้แยกเมื่อปี พ.ศ. 2502 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่รกริมทะเล และเป็นที่รากเชิงเขาลักษณะพื้นที่เป็นรูปเรียวยาว ขนาดไปกับเทือกเขาบรรทัดเป็นแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา ทางทิศตะวันตกติดทะเลด้านอ่าวไทย พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นภูเขา ที่รากเชิงเขา และที่รากริมฝั่งทะเล ซึ่งสามารถแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ได้ดังนี้ พื้นที่ราก เชิงเขา ร้อยละ 30 พื้นที่รากเชิงเขา ร้อยละ 24.75 พื้นที่เป็นเขา ร้อยละ 45 พื้นที่เป็นน้ำ ร้อยละ 0.25 โดยชาวบ้านในพื้นที่ตำบลไม้รุดในอดีตนั้นประกอบอาชีพเกษตรกรรมรายย่อย คือ การทำประมง และการทำสวน ได้แก่ สวนมะพร้าว และสวนผลไม้ มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับกับทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ทำแบบไม้รุดเริ่มเข้าสู่การปรับตัวในยุคแรกเนื่องจากกระแสการพัฒนา สมัยใหม่ จากการสร้างถนนสุขุมวิทจากกรุงเทพฯ เชื่อมต่อกันถึงจังหวัดตราดฯไปจนถึงหาดเล็ก ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการคมนาคมจากทางทะเลมาเป็นทางบก (เรืองวิทย์ ลีมปนาท, 2546) ซึ่งทำให้ชุมชนสามารถที่จะติดต่อและเดินทางกับภายนอกได้โดยใช้เส้นทางบก ผลของการพัฒนาดังกล่าวได้นำพาอาชีวกรรมการบริโภค

นิยม และนำพาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามาในชุมชน ทำให้เกษตรกรรายย่อยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวบ้านชุมชนประสบปัญหาการผูกขาดเศรษฐกิจราคาสินค้าไว้กับราคากลาง ต้องประสบปัญหาต้นทุนการผลิตที่มีราคาสูง เช่น ราคาปุ๋ย ค่าใช้จ่าย และน้ำมันที่ราคาแพงจึงทำให้เกิดปัญหานี้สืบต่อในระบบและนอกรอบชุมชน การตอกเป็นหนึ่งในการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การขาดทุนจากการทำงานกุ้ง ปัญหานี้เนื่องจากการเข้ามาของโรงงานผลิตปลาໄก์ ได้ปล่อยน้ำเสียในบริเวณลำคลอง ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถที่จะจับปลาในบริเวณพื้นที่ได้ จึงทำให้ชาวบ้านในตำบลไม่รู้ด้วยตัวเองที่จะสามารถถอยรุ่นได้ในระบบสังคมแบบทุนนิยม (ชลพัฒน์ โภคสมบัติ, 2548)

นอกจากนี้ตำบลไม่รู้ด้วยเป็นชุมชนสำคัญที่จะต้องเตรียมพร้อมกับการปรับตัวจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community – AEC) จึงทำให้ระบบประการค้าให้ตำบลไม่รู้ด้วยหัวด้วยตราช เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากภายในประเทศต้องก้าวหน้าจะส่งผลให้จังหวัดตราชมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเป็นเมืองขยายตน (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2558) ซึ่งชุมชนจะต้องเตรียมรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวควบคู่กับสภาพโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในชุมชนโดยตรงในฐานะที่เป็นชุมชนติดฝั่งทะเลที่ทำให้ชาวบ้านต้องประสบปัญหากับผลกระทบที่ตามมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศได้อย่างสูง ด้วยสภาพแวดล้อมของตำบลไม่รู้ด้วยนั้นมีลักษณะที่อยู่ในพื้นที่ที่สามารถได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติจากการรุนแรงต่อไป จากการศึกษาพบว่า หากเกิดภัยพิบัติที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้จะส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรง ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ชาวบ้านตำบลไม่รู้ด้วยได้รับผลกระทบจากพายุโซนร้อนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายให้กับชุมชน ทั้งเรือล่ม และป่าชายเลนถูกทำลาย นอกจากนี้สภาพโลกร้อนยังส่งผลกระทบต่อระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ผลกระทบต่อชุมชนเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมงจึงทำให้เมื่อเกิดรุนแรงชาวบ้านก็จะไม่สามารถออกทำการประมงได้ (ชลพัฒน์ โภคสมบัติ, 2548)

จากการที่ตำบลไม่รู้ด้วยเป็นพื้นที่ที่เลี้ยงต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงได้ดี ทำให้ตำบลไม่รู้ด้วยต้องดำเนินการสนับสนุนทางเลือกการปรับตัวโดยชุมชน เป็นฐานตามลักษณะนิเวศน์และสภาพปัญหานั้นที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนในการสร้างความมั่นคงในอาชีพและเสริมสร้างความเข้มแข็งในการตั้งรับปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของมนุษย์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDF) ซึ่งเป็นมนุษย์ที่ทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนให้สามารถปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โครงการดังกล่าวได้สนับสนุนให้ชาวบ้านทำการสร้างกลุ่มการตลาดขึ้นมาเพื่อพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน ในการรองรับต่อสถานการณ์โลกร้อน ซึ่งได้รับความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและชุมชนในการตั้งรับปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โครงการดังกล่าวทำให้ชาวบ้านได้จัดตั้งกลุ่มกองทุนการพัฒนาที่ยั่งยืน ตำบลไม่รู้ด้วย (มนุษย์ที่การพัฒนาที่ยั่งยืน, ม.ป.ป.)

กล่าวได้ว่าชุมชนเศรษฐกิจเชิง-น้ำเงิน แบบตำบลไม่รู้ด้วย ต้องเผชิญกับกระแสของผลกระทบที่เปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา และในปัจจุบันชาวบ้านต้องเผชิญกับกระแสโลกร้อนซึ่งส่งผลถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่เป็นแหล่งอาหารและการประกอบอาชีพที่ห่อห้อมลึกลับในชุมชน ดังนั้น การพัฒนาบนแนวคิดกระแสรลักษณะพิเศษอย่างเดียวไม่สามารถที่จะปรับตัวให้สามารถถอยรุ่นได้ท่ามกลางสภาพโลกร้อน การปรับตัวท่ามกลางความล้มเหลว และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ได้เกิดผลต่อการปรับตัวของชาวบ้านให้เข้ากับสถานการณ์ การเรียนรู้และการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อมาวิเคราะห์ถึงการปรับตัวต่อสภาพโลกร้อน ที่ในปัจจุบันที่ประเทศไทยต่างๆ ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามจากการรุนแรงต่อรุนแรงแบบต่างๆ ร่วมกันอันเป็นผลมาจากการที่ผ่านมาชั้นมนุษย์ได้ทำลายและนำต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือย เพื่อ

ตอบสนองกิจกรรมของมนุษย์ กระทั่งเกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อความอยู่ดีมีสุขและการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินเหล่านี้ เป็นชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตชุมชน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ทำให้พืชพลาทางการเกษตรไม่เป็นไปตามฤดูกาล จึงเป็นที่น่าสนใจว่าชุมชนเหล่านี้จะทำการปรับตัวอย่างไร ท่ามกลางกระแสโลกร้อน ซึ่งมีความซับซ้อนที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมชาติที่ระบบทึบการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนโดยตรงซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกร้อน: กรณีศึกษา ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ว่ามีการก่อรูปชุมชนตั้งแต่ในอดีตมาอย่างไร, ชุมชนมีการปรับตัวท่ามกลางกระแสโลกร้อนอย่างไร และตัวแบบของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินควรเป็นอย่างไรท่ามกลางกระแสโลกร้อน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินในตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
- เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินในตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ท่ามกลางสภาพโลกร้อน
- เพื่อสร้างตัวแบบของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ในบริบทของตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ท่ามกลางกระแสโลกร้อน

3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน: กรณีศึกษาตำบลไม้รูด จังหวัดตราด เป็นการศึกษาในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษา (Case Study)โดยในงานวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ออกมادังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเวลาในการศึกษาวิจัยได้ตั้งแต่ ทศวรรษที่ 2500– ปัจจุบัน (2558) เพื่อดูพัฒนาการของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินที่มีเชิงรุกับการเปลี่ยนแปลง จากการพัฒนาในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเริ่มต้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติดับบลที่ 1 ที่ออกนโยบายการกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผลที่ตามมาคือชุมชนต่าง ๆ ได้รับเอconomic ผลประโยชน์ของทุนนิยมจากส่วนกลางเข้าไปในชุมชนต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดการปรับตัวต่อการพัฒนา ในด้านต่าง ๆ ตามมา

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ในงานวิจัยขึ้นนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่คือ ตำบลไม้รูด จังหวัดตราด ในฐานะที่เป็นชุมชนที่สังท้อนความเป็นเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน และเป็นชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพโลกร้อน กล่าวคือ ตำบลไม้รูด ยังคงความเป็นชุมชนที่มีลักษณะของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินคือ ชาวบ้านในชุมชนยังประกอบอาชีพที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ได้แก่ การทำประมง ควบคู่กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยังคงเป็นชุมชนที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการทำมาหากิน ซึ่งเป็นลักษณะร่วมกันของชุมชนที่เป็นเศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงิน นอกจากนี้ตำบลไม้รูดยังเป็นชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงินที่สังท้อนว่า ได้รับผลกระทบจากสภาพโลกร้อนเป็นอย่างมากเนื่องจากสภาพภูมินิเวศของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผลจากสภาพโลกร้อนที่ชุมชนได้รับคือ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ระดับน้ำทะเล ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง นอกจากนี้ตำบลไม้รูดยังเป็นชุมชนที่ร่วมมือในการปรับตัวเพื่อร่วมรับต่อสถานการณ์โลกร้อนในปัจจุบัน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน การปรับตัว แนวคิดและวิธีการในการจัดการชุมชน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจเชี่ยวชาญ-น้ำเงิน

4.2 การนำผลการวิจัยที่ได้ไปนำเสนอต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนห้องถินในบริบทของสภาวะโลกร้อน

5. วิธีการศึกษา

วิธีระเบียบวิธีวิจัยในการวิจัยนี้จะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีฐานคิดในการแสวงหาความรู้ความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคม ภายใต้บริบท (Contextual) ในทุกมิติที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสอบสวนมองภาพรวมทุกมิติ (Holistic Perspective) ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของพื้นที่ การศึกษา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลของพื้นที่กรณีศึกษา ครอบแนวคิดจากฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ วิธีวิทยาที่จะใช้ในการศึกษานี้ คือ วิธีศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์แบบวิภาควิธี (Dialectic) วิธีการศึกษาดังกล่าวมีคุณูปการช่วยทำให้เห็นภาพความเป็นมาในอดีต ความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลง แรงผลักไปสู่สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคต การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งทำการศึกษาจากการศึกษาเอกสาร ขั้นต้น เอกสารชั้นรอง และการสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษากระบวนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มี ดังต่อไปนี้

5.1 กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาเอกสารเอกสารที่จะใช้ในงานวิจัยนี้มี 2 ประเภท คือ

1.1.1 เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารทางราชการ บันทึกการตรวจราชการของเสนาบดีกระทรวงต่างๆ เป็นต้น

1.1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ งานวิจัยที่มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้ทำการศึกษาไว้ นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาจากช่างสารทางหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ตำรา เป็นต้น

1.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interviews) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เทคนิคการเก็บตัวอย่างในเชิงคุณภาพ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากลักษณะของการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Satiation) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) เพื่อหาผู้ที่มีความรู้จริงในชุมชนเกี่ยวกับประเด็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเชี่ยวชาญ-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกร้อน : กรณีศึกษา ตำบลเมืองรุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีรายละเอียดผู้สัมภาษณ์เชิงลึกดังต่อไปนี้

1. กฤตภาส ศรีแสงชจ, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2559
2. ดลนา สงวนแหง, สัมภาษณ์ 31 ธันวาคม 2558
3. รานินทร์ สุทธินกุล, สัมภาษณ์ 22 กุมภาพันธ์ 2559
4. ผู้ไม่ประสงค์อุกหนา, สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2559

5. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2559

6. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 15 พฤษภาคม 2559

7. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, สัมภาษณ์ 16 พฤษภาคม 2559

8. เสียง เครือวิเศษ, สัมภาษณ์ 3 สิงหาคม 2559

1.3 การสังเกตการณ์ (Observation) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มชาวบ้านตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ที่เริ่มตระหนักรู้ภาวะโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและการทำมาหากินของชาวบ้าน ได้รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหา ทำให้ชาวบ้านในชุมชนต้องมีการการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในตำบลไม้รูดนั้น เพื่อหนุนเสริมกิจกรรมในการทำงานร่วมกันของชาวบ้านในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับชาวบ้านในชุมชน

1.4 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สภาพปัญหาของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสภาพภาวะโลกร้อนและการปรับตัวของชุมชน ในลักษณะการตรวจทานข้อมูลและความทรงจำของผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย จุดยืนที่แตกต่าง เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันของการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านหนึ่งก็เป็นการตรวจทานข้อมูลเพราบ้างข้อมูลเป็นที่เป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ความทรงจำของท้องถิ่นที่อยู่ติดกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ซึ่งอาจจะมีความคลาดเคลื่อนได้ ผู้วิจัยจึงอาศัยวิธีการการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาการคดាជล่องเรือ ของผู้มุ่งดังกล่าว

5.2 การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้นนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้น ถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

- การตรวจสอบแหล่งเวลาหมายถึงการตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่างๆนั้นเหมือนกันหรือไม่

- การตรวจสอบสถานที่หมายถึงถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่

- การตรวจสอบบุคคลหมายถึงถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปเป็นข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Methodological Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆกัน เพื่อรวมรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแนนอนว่าข้อมูลนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่

3. การเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดทางชาชุด (Theory Triangulation) คือการตรวจสอบว่า ผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทางชาชุดที่ต่างไปจากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้นนี้เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดกรรทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกและองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและทำความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อศึกษาความข้อมูลเหล่านั้น (Hermeneutic) ยันจะนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำเนินอย่างและการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชัยนันต์ วรรณนนท์ภู่, 2537) โดยงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลแบบการสร้างข้อสรุปซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบบข้อสรุปผู้วิจัยจะอาศัยรูปแบบการวิเคราะห์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลายๆ เหตุการณ์ต่างๆ แล้วจึงลงมือสรุปแต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอีกถือว่าผลที่ได้เป็นสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) ซึ่งจะใช้การวิเคราะห์ใน ๒ รูปแบบ คือ (ชาญโพธิสิตา, ๒๕๕๔, Miles & Huberman, 1994)

ก. การวิเคราะห์แบบใช้ทฤษฎีคือการแยกชนิดในเหตุการณ์นั้นๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบซึ่งแบ่งเป็น

- การวิเคราะห์การกระทำ (Acts) คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

- การวิเคราะห์กิจกรรม (Activities) คือเหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือขบวนประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องมีความผูกพันกับคนบางคนหรือบางกลุ่ม

- การวิเคราะห์ความหมาย (Meaning) คือการที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรมอาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ความเชื่อคำนิยมบรรทัดฐาน

- การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Relationship) คือความเกี่ยวโยงระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน ในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอาจจะเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

- การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือการที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรมหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

- การวิเคราะห์สภาพหรือสถานการณ์ (Setting) คือสภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริงขณะที่ทำการศึกษา

ข. การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือการใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลเชิงสถิติ ข้อมูลเอกสารหลักจากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้มาเปรียบเทียบเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการอธิบาย

6. สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง การปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกวัน: กรณีศึกษา ตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ทำการศึกษาจาก ที่มีฐานคิดในการสำรวจ ความรู้ความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคม ภายใต้บริบท (Contextual) ในทุกมิติที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสอบสวนมองภาพรวมทุกมิติ (Holistic Perspective) ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของพื้นที่การศึกษา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลของพื้นที่กรณีศึกษา ครอบแนวคิดจากฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ วิวิธิวิทยาที่จะใช้ในการศึกษานี้ คือ วิธีศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์แบบวิภาควิธี (Dialectic) วิธีการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพช่วยทำให้เห็นภาพความเป็นมาในอดีต ความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลง แรงผลักไปสู่สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคต การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งทำการศึกษาจากการศึกษาเอกสาร ชั้นต้น เอกสารชั้นรอง และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ตำบลไม้รุดผ่านการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอยู่ 4 อยู่ คือ ยุคลงหลักปักฐานซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มชาวบ้านที่ลงมาลงหลักปักฐานยุคแรกนั้นอยู่พม่าจากເກເກງในยุคที่ประเทศไทยทำการทำสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในช่วงของรัชกาลที่ 5 เมื่อมาลงหลักปักฐานแล้วกลุ่มคนเหล่านี้ก็ได้ทำอาชีพประมงและค้าขายควบคู่กัน ยุคการค้าเรือสำเภาซึ่งได้รับภูมิปัญญาของการต่อเรือสำเภามาใช้

ในการต่อเรื่องจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น เรื่องที่ต่อในยุคนี้คือ เรื่องสำคัญ โดยกลุ่มของบรรพบุรุษผู้นำที่อพยพมาตั้งแต่ยุคแรกและทำการค้าด้วยการนำของที่มีในชุมชนไปขายและซื้อข้าวสารรวมถึงเครื่องใช้ต่าง ๆ เข้ามาในชุมชน , ยุคประมงแบบพาณิชเป็นยุคที่ตำบลไม่มีรูดเข้าสู่การรับเอกสารบทุนนิยมและบริโภคนิยมมาอย่างเต็มรูปแบบ เพราะเป็นยุคที่ชาวบ้านในชุมชนต้องการได้ทำการชุดรีดทรัพยากรจนกระทั้งเกิดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติลดลงจนการเลื่อนไหลของประชากรจากนอกพื้นที่เข้ามายังชุมชนทำให้ชาวบ้านทำให้ชุมชนต้องแข่งกันเพื่อผลิตทรัพยากรจากการทำประมงแบบพาณิชมากขึ้นผลจากชุดรีดทรัพยากรดังกล่าวทำให้ชาวบ้านในตำบลไม่มีรูดต้องปรับตัวในระดับหนึ่ง, เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันซึ่งชาวบ้านกำลังเผชิญกับสภาวะสภากาชาดร้อนที่มีความชื้บช้อนและส่งผลกระทบเป็นอย่างมากกับชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้ต้องทำปั้บด้วยวิถี ยุคที่สภากาชาดร้อนนั้นเป็นสภาวะที่มีความชื้บช้อนและกระทบต่อวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิที่สูงขึ้น ความเป็นกรดของน้ำทะเล การกัดเซาะชายฝั่ง ความหลักแหลมทางชีวภาพลดลง เป็นต้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การปรับตัวของชาวบ้านชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ในบริบทของตำบลไม่มีรูดคือ การรวมกลุ่มกิจกรรม ในชุมชนเพื่อสร้างสวัสดิการและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การปรับรูปทรงบ้านและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในชุมชน และการคัดแยกขยะเพื่อจัดการปัญหาขยะ ตลอดจนการพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันได้แก่ป่าชายเลน เพื่อใช้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็กโดยจัดทำเป็นสัญญาประชากรร่วมกันในตำบลเพื่อสร้างข้อตกลงการห้ามตัดไม้ในป่าชายเลน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ การสร้างตัวแบบการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากประสบการณ์เขียว-น้ำเงินของชุมชนซึ่งมีมาแล้วในระดับหนึ่งกับสถานการณ์ในปัจจุบันว่ารูปแบบการปรับตัวการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางสภากาชาดร้อนนั้นจะต้องมีการสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม (ที่มีอยู่แล้วในชุมชน) และ การสร้างนวัตกรรมสีเขียว-น้ำเงิน/ออกแบบกิจกรรมใหม่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ภาพลักษณ์เศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงินของชุมชนในอนาคต ว่า เศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงินที่มีความคงทนต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ มีความเสมอภาคทางสังคม บนฐานของประชาธิปไตยรากหญ้าและมีเศรษฐกิจสังคมชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากผลกระทบของสภากาชาดร้อน

7. ภารกิจการศึกษา

จากการศึกษาการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางกระแสโลกร้อน : กรณีศึกษา ตำบลไม่มีรูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นพัฒนาองค์ความรู้ใหม่แนวเศรษฐศาสตร์การเมืองที่เน้นการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เชิงสหวิทยาการมีการพัฒนาองค์ความรู้และประยุกต์องค์ความรู้เพื่อการการปรับตัวของชุมชนเชิงนิเวศเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ตำบลไม่มีรูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด อายุยังยืน ทั้งนี้เมื่อนำผลการศึกษามาอภิปรายผลพบว่าการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษา Hannah Reid Christina Coirolo and other (2013) Community Based Adaptation: Mainstreaming CBA into national and local planning. กล่าวคือผลการศึกษาที่ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า

1. ชาวบ้านตำบลไม่มีรูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ที่ได้รับผลกระทบจากสภากาชาดร้อนได้เรียนรู้ การปรับตัวสามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้ ไม่ใช่รอรับชะตากรรมการเปลี่ยนแปลงจากระบบนิเวศที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง หรือผู้การช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาให้อย่างที่ผ่านมา

2. ชาวบ้านตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้ตระหนักต่อความเป็นท้องถิ่น (locality) สามารถพัฒนาฐานคิดท้องถิ่นนิยมผสมผสานกับฐานคิดแบบระบบนิเวศ (Ecosystem Based Approach) เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวของชุมชน (Community Based Approach) กล่าวอีกนัยถึง ชาวบ้าน ตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถตอบดูบทเรียนประสบการณ์ร่วมของชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยอาศัยฐานความรู้ในการแก้ไขปัญหา

3. ชาวบ้านตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้รับผลประโยชน์ร่วมที่ได้รับจากการบูรณะการแนวคิดของฐานคิดระบบนิเวศและการปรับตัวของชุมชนร่วมกันนั้นจะสามารถนำไปสู่ การขับเคลื่อน ความมั่นคง ทางอาหาร ลดความเสี่ยงเรื่องภัยพิบัติในระยะยาว สามารถวางแผนการจัดการชุมชนต่อการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น พื้นที่สู่น้ำน้ำกับหน่วยของการบริหารจัดการ ระยะเวลาที่สั้นหรือระยะเวลาที่ยาวนานจนเกินไปก็มีผลต่อการวางแผนในการปรับตัว ซึ่งมันเป็นสิ่งที่ได้อย่างเสียอย่างและควรระวัง

4. ชาวบ้านตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เรียนรู้ที่จะสร้างแนวทางการแก้ปัญหาชุมชนด้วยกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มในการจัดการตนเองมากกว่าที่จะเป็นรับคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว นอกเหนือนี้การศึกษา yangซึ่งให้เห็นว่า ชาวบ้านตำบลไม้รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีการปรับตัวของชุมชน (Community Based Approach) เป็นแนวคิดที่เน้นการทำงานแบบล่างขั้นบัน แต่ปัญหาที่พบที่สำคัญจะทำอย่างไรถึงจะทำให้มันเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงไม่ปล่อยในเรื่องของระบบนิเวศ

นอกจากผู้วิจัยพบว่าการศึกษาของผู้วิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของ อดิศร์ อิสรารังกูร ณ อยุธยา, (ม.ป.ป.) เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจสีเขียว ใน จังหวัดระยอง Rio+20 สูงสุดในไทย พบว่าการเข้ามาร่วมเสริม การพัฒนาของภาคชั้นของชุมชนให้เพิ่มผลผลิตนั้นก่อให้เกิดผลกระทบของการชุมชนต่อสุขภาพ และทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความเสี่ยงในด้านเศรษฐกิจและสังคมดังนี้เจ็บสำคัญ ซึ่ง ชุมชนเศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงิน ที่น่าแนวคิด ของเศรษฐกิจสีเขียวมาปรับใช้กับชุมชนทางชายฝั่งทะเลและหมู่เกาะ กล่าวคือ เศรษฐกิจสีเขียว ก็คือ เศรษฐกิจที่มีการรับอนุญาต ไม่มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร และมีความต่อสัมภានของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นเศรษฐกิจสีเขียวจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนและแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน โดยการพัฒนาบนฐานคิดของเศรษฐกิจสีเขียวนั้นจะเน้นในเรื่องที่สำคัญดังนี้

1. เศรษฐกิจสีเขียวเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การพัฒนาตามแนวคิดกระแสหลัก คือ Conventional Development

3. องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาคือ การสร้างรายได้คุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ลดความเสี่ยงในด้านสิ่งแวดล้อม พื้นฟูระบบนิเวศเพื่อนรัก

4. การดำเนินงานต่อเนื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

นอกจากนี้ผลการศึกษาของชุมชนภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก ผลการศึกษาจัยนั้นรองกับกรณีชุมชนแรก คือ ชุมชนบางสะพาน อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เมื่อพิจารณาถึง การเปิดรับ (Exposure) ของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ พบว่า ด้วยลักษณะทางภัยภูมิของชุมชนทั้งในมิติที่ตั้ง (พื้นที่ชายฝั่งทะเล) และรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน (เป็นชุมชนที่มีฐานการผลิตในภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก) ทำให้พื้นที่บางสะพานเป็นพื้นที่ที่จะเปิดรับความเสี่ยงต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโดยตรง ทั้งในมิติการขับเคลื่อนของการเริ่มต้นและสิ้นสุดของฤดูฝน ความแปรปรวนของสภาพอากาศ, ภัยอากาศที่รุนแรงโดยเฉพาะเดือนเรื่องของพายุ, ปริมาณน้ำที่หล่อที่สูงขึ้น ซึ่งทำให้ชุมชนต้องดำเนินการปรับตัวด้วยการพยายามที่จะยกระดับศักยภาพของชุมชน โดยการสร้างความ

เข้มแข็งและเข้มข้นให้แก่กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่จากการยกระดับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว ให้มีความเข้มข้นมากขึ้น โดยการเพิ่มเติมความคิดการบริหารจัดการสีเขียว (Green Management) ใส่เข้าไปในความคิดเศรษฐกิจสีเขียว เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากเรื่องการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางสภาวะโลกร้อน กรณีศึกษา ตำบลแม่รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยผลกระทบต่อสภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ถูกกำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่กำหนดให้ทุกภาคส่วนของประเทศไทยสามารถที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีส่วนร่วมในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการบูรณาการการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิผล ซึ่งควรจัดให้เป็นว่าในการบูรณาการแก้ปัญหาสภาวะโลกร้อนนั้น ควรที่จะเน้นบูรณาการการแก้ปัญหาโดยชุมชน เป็นหลัก

2. จากการศึกษาวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนยังขาดองค์ความรู้เรื่องสภาวะโลกร้อน ว่าคืออะไรอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น ควรจะมีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลกร้อน โดยเชิญนักวิชาการที่มีความรู้เข้ามารับรู้ในประเด็นเรื่องดังกล่าวกับชาวบ้านในชุมชน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Fisheries and Aquaculture) ต้องถึงดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมทางทะเล มีการพัฒนาแนวคิดความเป็นสีเขียวเข้าไปในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์ เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับเป็นวงกว้างในการจัดการ ลดปัญหาความยากจน เกิดความมั่นคงทางอาหาร และการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับชุมชน

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

จากเรื่องการปรับตัวของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียว-น้ำเงิน ท่ามกลางสภาวะโลกร้อน กรณีศึกษา ตำบลแม่รุด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่าวิธีการที่จะทำให้ประชาชนสามารถที่จะปรับตัวให้อยู่ท่ามกลางโลกร้อนได้เป็นอย่างดีนั้น จำเป็นต้องมีการให้ความรู้และร่วมแสดงความคิดเห็นดังนี้ในงานวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยเสนอให้ทำการวิจัยแบบปฏิบัติการในรูปแบบของสาขาวิชาการ (Transdisciplinary research) เพื่อเดินหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ องค์กรกรปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการออกแบบวางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน

2. จากการวิจัยพบว่าตำบลแม่รุด เป็นตำบลที่มีการทำประมงพานิช เช่นเรือ ลูนลากซึ่งมีกว่า 30 ลำ ในชุมชน และเรือประมงพื้นบ้าน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอย่างคงเป็นปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของเขตพื้นที่การจับสัตว์น้ำของกันและกัน จึงทำให้ควรมีการทำการวิจัยเรื่องการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างเรือประมงพานิชและเรือประมงพื้นบ้านเพื่อหาทางออกให้กับทั้งสองฝ่าย

บรรณานุกรม

ชัยนร์ วรรธนะภูติ. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ในคู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนาอุทัย ดุลยเกษม (บรรณาธิการ). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายส่ง.

ชัยนร์ ตันติวัสดาการ และคณะ. (2556). รับมือโลกร้อนก่อน 4 องศา: สิ่งที่ประเทศไทยทำได้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชาลพัฒน์ โภคสมบัติ. (2548). วิธีชีวิตชุมชนชาวผู้ลี้ภัยในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. ตราด: สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดตราด.

ชาญ โพธิสิตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์และคณะ. (2557). เศรษฐกิจสีเขียวของชุมชนภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ: กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.

ผาสุก พงษ์เพจิตรและคริส เบเบอร์. (2546). เศรษฐกิจการเมืองสมัยกรุงเทพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชิลเดอร์ร์ม.

ภารดี มหาขันธ์. (2554). การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของภาคตะวันออกยุคปรับปรุงバランスทางเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ ถึงปัจจุบัน. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (ม.ป.ป.). กองทุนพัฒนาที่ยั่งยืน ตำบลไม้รด จังหวัดตราด. (เอกสารอัดสำเนา) เรื่องวิทย์ ลีมปนาห. (2546). ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชาญผู้ลี้ภัยและตะวันออกก่อน พ.ศ. 2525. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ สำนอนุรักษ์และพื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2559). การจัดสร้างประกันสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2559, จาก http://61.19.55.253/mcrd/html/artificial_reef/building/building_artificialreef003.html.

อดิศร์ อิศรางกูณ อุยรญา. (ม.ป.ป.). เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจสีเขียวในจังหวัด Rio+20 ศูนย์รวมไทย. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี.

Reid, H., Christina, C. et. al., (2013) *Community Based Adaptation: Mainstreaming CBA into national and local planning*. UK: Routledge.

Khan, A. M. (2011). *Climate change, vulnerabilities and South Asia: issues, challenges and options*. In Moazzem Hossian and Eliyathamby Selvanathan. (2011). *Climate Change and Growth in Asia*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd eds.) Thousand Oaks: SAGE Publications.

United Nations Environment Programme. (UNEP). (2012). *Green Economy in a Blue World*. Retrieved July 25, 2016, from http://www.unep.org/pdf/green_economy_blue.pdf.